

DE BELGISCHE WATERSLAGER

BETREFFENDE

ZIJN ZANG, VOEDING,
VEREDELING EN
BEHANDELING

UITGAVE DRUKKERIJ „DE SLEUTELSTAD”
HOOGWOERD 46 — LEIDEN.

Een getrouwe reconstructie van

Brochure over „De Belgische Waterslager.

JULI 1922.

B. PELEMAN,
Borgerhout (Antwerpen).

B. Uittebroek - KBF 38 - Gewak
September 2004

DE BELGISCHE WATERSLAGER.

Inleidend woord ter aanbeveling van de verwachte Brochure over „De Belgische Waterslager.

Enkele jaren vóór den Europeeschen Oorlog '14-'18 verschenen in Nederlandsche, Engelsche en Duitsche vakbladen ophefmakende artikelen van de hand van Belgische vogelvrienden en zangkenners, over de Belgische Waterslagers.

Te dien gevolge werd die zoo mooie zangvogel eindelijk ook buiten zijne bakermat min of meer bekend.

Vroeger was hij in het noorderdeel. 't is t.z. in het Vlaamsche gedeelte van België reeds algemeen gekend, geliefd en dus ook in zekere centrum als Antwerpen, Mechelen, St. Niklaas (Waas), Brussel, Thienen, Aalst en Leuven door enkele kweekers geteeld, doch in de Zuidelijke Provinciën was die schoone zangvogel gansch onbekend gebleven. Bij de Walen waren het Sijje en de Vink de geliefde huiszangers.

Het is maar door artikelen over de Belgische Waterslagers, verschenen in de in 't Fransch gestelde vakbladen als „Chasse et Pêche”, en door verslagen over regionale Plumveetentoonstellingen te Luik, te Seraing, te Brussel enz. in Fransche dag- en weekbladen, dat de Belgische Waterslagers ook in de Zuidelijke Provinciën van België en in Frankrijk, naast eenige bekendheid, ook een gunstige naam verwierven.

Sindsdien zijn ook hartstochtelijke Waterslagersliefhebbers in de Waalsche centrum Luik, Verviers en Namen opgedoken en staan vaardig om op de e. k. prijskampen de palmen tegen hunne Vlaamsche sportcollega's te komen betwisten.

Hoe toch kon een zoo mooie zanger als de Belgische Waterslager zoolang buiten zijn vaderland onopgemerkt blijven? — Voor enkele jaren nog werd hij door menigeen verward met de zoogenaamde Landtjappers. Menschen die de Belgische Waterslagers gansch niet of slechts oppervlakkig konden van „HOOREN ZEGGEN”, mensen die in dit ras EEN CONCURRENT voor de door hen geteelde of aanbevolen Harzervogels vermoedden en duchtten, verspreidden, heel begrijpelijk (zaken zijn zaken) slechts ongunstige en zeer onjuiste beoordeelingen over de Belgische Waterslager.

Anderzijds werd door de W.S. liefhebbers, meest alle luitjes uit den werkersstand of kleine bedienden — menschen die geene vakschriften lezen en er zeker geene artikels in schrijven, geene pogingen aangewend noch moeite gedaan om propaganda voor hunne geliefde W.S. te maken.

Trouwens, het volstond hen, telken jare eenige zangers te kweeken voor persoonlijk verzet en behoefte, en, wat zij daarboven overhielden, te verkoopen of weg te schenken aan familieleden, aan vrienden en kennissen. — Exportatiebehoefte deed zich natuurlijk niet voelen. Nooit kwam bij hen de ambitie op er een handels- of exportartikel van te maken. Zoo bleef de Belgische W. S. in 't vergeethoekje zitten, totdat eindelijk in de eerste jaren dezer eeuw het vereenigingsleven ook bij de W.S.liefhebbers, naar het voorbeeld der Harzer-liefhebbers, meer roerig werd, een drang naar buiten zich deed gelden en eene behoefte merkbaar werd om buiten het beschreven kringetje der aloude vereeniging hunner stad of van hun dorp hunne lieve „Mechelsche” te waardeeren.

Wie de huidige vakpers leest, kan bestatigen hoe sedert '14 de faam der Nachtegaalslagers zich als van zelf heeft verspreid en bevestigd.

In zooverre heeft de goede naam der W.S. bij tal van vogelvrienden, zoo binnen- als buitenlands ingang gevonden, dat een merkbare behoefte wordt gevoeld om den zoogeroemden vogel van naderbij te kennen en over zijne behandeling en zijne voeding DEGELIJK ingelicht te worden.

Om die reden nam een Hollandsche vogelvriend het initiatief de aangekondigde brochure over „De B. W. S.” ter beschikking aller belangstellenden, de wereld in te zenden.

DE SCHRIJVER.

DE BELGISCHE WATERSLAGERS.

Door de tijden heen, bij alle beschaafde volken, heeft eene warme liefde voor onze gevleugelde zangers bestaan. Dichters aller nationaliteiten bezongen in begeesterende taal de schoonheid der natuurstemmen, afgeluisterd in open veld, langs beken en rivieren of in de heimlikheid van het ruischende woud. Vogelvrienden hebben steeds en overal bestaan, waar de liefde tot het schoone, het reine, het onschuldige, het ware en het esthetieke, eene plaats in 's menschen hart had ingenomen. Den wijze immers, is niets te gering.

Van oudsher dus vond het vogellied minnaars en bewonderaars tusschen allerlei slag van natuurvrienden.

Sedert de kanariekeekers er in slaagden den wildzang der oerkanaries te beschaven en te verfijnen tot den huidigen edelzang onzer geelrokkige gevleugelde kamerzangers, is de voorliefde tot kanariezangers algemeen geworden, want ten huidigen dage treft men nog zelden eene woonkamer, 't zij in de arbeiderswoning, 't zij in de prachthuizen van burgers of gegoeden, waar niet een lustig en zangerig kanarietje wordt verzorgd en getroeteld, waar niet een roller of slager z'n levenslust en blijheid verkondigt.

Geestes- en handenarbeiders, rijken en armen, vrouwen en mannen, bewonderen en genieten de liefelijke stemmen, de sierlijke vormen, de prachtige kleurenschakeering, waarmede de Schepper der Natuur onze gevleugelde vrienden heeft bedeed.

De Belgische Waterslager of Nachtegaalslager is even zoowel een kanarievogel als de Harzer edelroller, even zoowel als de Belgische Bult- of Postuurvogel, de Scotch fancy, de Border fancy, Yorkshire, de Lizard, de Norwich of om 't even een der sierkanaries, om hunne kleuren, teekening en vormen zoo hoog geroemd in Engeland, Amerika en thans ook in Nederland.

De Belgische Waterslager onderscheidt zich van zijn broeder

den Harzer, bovenal door zijnforsch, welluidend, slagend of tokkelend en jubelend gezang.

Zijn zang, evenals die van alle zangvogels, is eene uiting van zijn levenslust, onder den aandrang van zijn natuurdrijf.

Eigenaardig en potsierlijk is het, te bestatigen, hoe in den paringstijd hij onder het zingen van zijn lied, zoo in houding als in toon een zekere trots openbaart en hoe hij wedijvert om in houding, beweging, vorm en zang zijne natuurgenooten te overtreffen. Het is dan alsof ook bij hem de liefde voor het schoone in zekeren graad bestaat.

Bij nauwkeurig toezien, en vergelijken kan men echter waarnemen dat die preutschheid bij het eene individu in hoogere mate aanwezig is dan bij het andere. En moeder natuur, niet willende falen noch ten achter blijven om zijne behaagzucht te verheffen, tint zijne veeren mooier en schenkt hem de schoonste volheid en diepte van stem, zoodat hij zijn lied met meer brio nog dan in kalmer tijden uitgalmt en de melodieuoste tonen en strophen van zijn repertorium ten beste geeft.

Dát is inzonderheid waar te nemen bij onzen modernen W.S. Hij schijnt in zijne ijdelheid gestreeld en beseft, als 't ware dat de zoetluidendheid en de adel van zijn juichend gezang datgene van zoo menige andere zangers overtreft en dat van den koning der natuurzangers, des nachtegaals, evenaart, zoo niet te boven gaat. Vandaar dat de B.W.S. ook wel nachtegaalzangers of nachtegaalslagers worden genoemd. Trouwens in het lied van dien edelen kamerzanger komen toeren, tonen, strophen voor, welke in aard, toonschakeering en gelijkvormige verdeeling in maat en rhythmus, veel overeenstemmen met die van den nachtegaalszang. De B. W. S. heeft op Philomeel dit voor, dat hij zijn lied veel langer aanhoudt en in ééne zangbeurt al de edeltonen van zijn lied aaneenschakelt en ze soms meermalen in een trek herhaalt.

Wel is waar treft men zelden een B. W. S. aan, die zooveel stemmesterkte en verdragende kracht in zijn zangorgaan bezit als de nachtegaal zelf, doch, men gelieve aan te nemen dat zijne stem luide genoeg klinkt om door gansch het woonvertrek, hoe ruim ook, duidelijk te worden waargenomen, en dat de waarde van het lied der B. W. S. niet

geschat wordt naar het overweldigend geluid, wel naar de verscheidenheid van tonen, naar de zachte melodieuze, staalachtige resonnance van zijn zangorgaan.

Wie, — vogelliefhebber of zangkenner — nooit een degelijk gecultiveerden W. S. te hooren kreeg, kan zich bezwaarlijk een juist denkbeeld vormen — zelfs niet bij de nauwkeurigste beschrijving — van de machtige, pakkende schoonheid van het lied eeniger prima zangers W. S. Dit wordt grif erkend door de hartstochtelijkste minnaars van Harzerzang. Na het loven der edeltonen echter, hebben zij steeds een „maar!!” gereed om al het edele en overschoone af te keuren, te niette doen om wille van eene *zoogenaamde* zangfout. Hierdoor is bedoeld een *snittertje* of *snettertje* of *schettertje*, een min of meer onbevallige ophaal, een naar hun zin te hoogliggende fluit of een klingel of zwier.

Daartegen kan worden aangevoerd: al *dat overdreven zang reinheidsgeleuter is toch maar* betrekkelijk en conventioneel. Geen nachtegaal of hij brengt in zijn zang erg storende fouten. Veroordeelt men daarom gansch zijn betooverend, wonderschoon lied? Geen Harzer primazanger of hij heeft in zijn gezang *iets* dat min volmaakt is dan zijn ander prachtig werk. Veroordeelt men dan, om een vlakke of dunne knor, om een spits- of neus-fluitje, om een zwier, of, naar den eisch der overdreven *puristerij* te hoog klingeltje, gansch het prachtwerk van den vogel of de stam?

Jaren aan jaren hebben vroede, geduldige kweekers en ornitologen het onmogelijke beproefd om de reinheid van den kanariezang op de spits te voeren, en zij zijn nooit volkomen geslaagd. Hunne pogingen en opofferingen dienen ontegenzeggelijk geprezen, doch, de ondervinding heeft ons geleerd dat men wel *nooit* de volmaaktheid bereiken *kan* noch *zal*. En, aangenomen, dat men die, zoogezegd, toch bereikte, dan zou de geest van vitterij aan de „*Conventie*” weer nieuwe en hoogere eischen stellen. We hoorden door onze gewaardeerde voorgangers en door ouderen van dagen met hoogschatting en bewondering gewagen over de „*Zware*” waterslagers van vóór 30, 40 jaar, en meer, waarbij het onze moderne *Waterslag, woeten* en *tjonken*,

moeten afleggen, alhoewel diezelfde zegslieden bekennen dat onze huidige zangers rijker zijn aan tonen, toeren en *variatie*. Wij lezen in schriften uit die lang geleden tijden lofartikels en hoorden van oude Harzerliefhebbers prijzen en roemen de echte Seiferts en de echte Truthe vogels van vóór vele jaren. Zij getuigen ons dat die prachtstammen in den beginne verre boven hunne huidige naamgenooten uitblonken, doch dat in den loop der tijden, dank de menigvuldige pogingen om de overheerschende fouten der toenmalige stammen te weren, de zang in het algemeen is verzwakt en verlopen.

De oorlogsjaren '14-'18 brachten het Belgisch kanariesportwezen, vooral de B. W. S. doodelijke slagen toe. Enkele kweekers namen met hunne geliefde vogels, bij den inval der Duitschers de wijk naar het gastvrije Nederland, andere waren verplicht ze aan hun lot over te laten, en, slechts eenigen, die er konden bijblijven, vonden gedurende vier jaren niet meer de allernoodzakelijkste voedingsmiddelen om in het onderhoud hunner lievelingen te voorzien. Raap- en witzaad waren niet te verkrijgen, brood was van allerslechtste hoedanigheid en *de menschen* waren, op de gram af gerantsoeneerd. Voor kanaries was niets voorzien en wij waren verplicht langs de wegen waar wij komen mochten en in de aardappelvelden wat zoot genaamd „*vogelvoed*” op te sporen en te plukken en hier en daar bij een boer wat oud vergeten raap- of sloorzaad te bemachtigen. Eieren waren zoo zeldzaam en zoo duur dat er niet aan te denken viel onze vogels eivoer te verschaffen. Op wat brood van slechte kwaliteit, op wat groen voer en wat aardappel, een stuk zoete appel of peer, en op een brokje Amerikaansch spek en somtijds wat havermost van het voedingscomité moesten wij onze kanaries houden, zoo is het te begrijpen dat er aan teelt weinig gedaan werd en dat de kwaliteit van de zang daalde. Het onmogelijke werd nochtans beproefd om de beste stammen voor totalen ondergang te redden. Trots al die moeilijkheden, trots al die armoede en ellende, dank aan vele persoonlijke ontberingen redden toch eenige kweekers uit Antwerpen, St. Niklaas (Waas) en Mechelen, het noodige materiaal om dadelijk in '19 weer aan het kweken te gaan.

In de vier jaren die den Wapenstilstand volgden is dan ook met voorbeeldige toewijding, geduld en kunde aan het herstel der verwoeste Waterslagersstammen en hun min of meer vervallen lied gearbeid. De heeren Kerincks, Van Coppenolle, Van Laer, Bailleul, Giebens, Verhavert, Pol Dhont en Peleman in Antwerpen, Victor De Brant in St. Niklaas, Chs. Dyck, Dom en Lambrechts in Mechelen, Grillaert in Laeken, (Brussel) Wijlen Frans Van Geldorp, Pluym en Steyaert in Merxem en Boeyens in Berchem, hadden eenige specimen van waarde weten te redden en in de vier jaren die den wapenstilstand volgden, is weer bereikt wat in den verschrikkelijken chaos van '14 tot '18 was verstoord, verstrooid of te loor gegaan.

Streven naar zuiveren zang is loffelijk, is noodig zelfs, doch om wille van een vergeeflijk zangfoutje of een min aangenaam toontje al het overige prachtwerk van een vogel of een stam veroordeelen, is onzin. Men mag en men moet inzake kanarie-zang *idealist* wezen, doch ons ideaal mag geene herschenschim, geene utopie wezen of men loopt gevaar in overdrijvingen te vallen. Zulke overdreven *puristerij* heeft al menigen prachtstam ten gronde gebracht, heeft reeds tal van kweekers ontmoedigd en groote verliezen berokkend, heeft al meer onschuldige vreugde en huiselijk genot vergald, dan eene pen beschrijven kan.

De Belgische liefhebbers van Waterslagers hebben dat sedert lang, doch het best sinds de harde beproevingen van den oorlog leeren inzien en zijn dan ook wijzer geworden. Zij ook streefden immer naar zuiveren foutvrijen zang, maar leerden zich te vergenoegen, *met de oorkwetsende fouten meedoogenloos te weren*, kleinigheden door de vingers te zien of te neutraliseeren ('t is immers toch maar conventie) en desnoods 'n snettertje, een vlakke chor of een min zacht ophaaltje, of een ander miniem *leed* voor *lief* te nemen. Zij leerden ook *niet* eenzijdig *niet* egoistisch, *niet* partijdig te zijn en de verdiensten der onderscheidene zangrichtingen onpartijdig te erkennen. Om persoonlijke beweegredenen of eigen belang, slechts ééne zangrichting willen erkennen en waardeeren, ware onrechtvaardig handelen, omdat het de beteekenis krijgt van andere even verdienstelijke of betere zangrichtingen te willen boycotten en uitsluiten. Het

werkt daarenboven afbrekend in op het vereenigingswezen, omdat het verdeeldheid wekt en den geest van solidariteit zoo noodig in alle welbegrepen organisatie verbreekt en doodt.

Keeren wij nu terug tot onze beschouwingen over den zang der W.S. in vergelijking met den Harzerzang.

Menige oningewijd liefhebber zal geneigd zijn den zang der beide rassen, in werkelijkheid zoo gansch verschillend in aard en vorm, toch te vergelijken.

Tusschen in de toeren en rollen van het leize en liefelijk ruischen van den zoo mooien Harzerzang, hooren zij dan in hunne verbeelding, strophen van een klaterend of kabbelend of murmelend watervalletje, of het klokkend borrelende geklots van waterslagen. — Dat is verbeelding, dat is droomen, en, droomen is bedrog.

De techniek, de vorm, de voordracht, de articulatie der toeren in de zang der beide rassen is gansch verschillend. Een Harzer rolt in voortwarenden vorm zijne toeren en rollen, een B. W. slaat of tokkelt ze met kristalhelder geluid.

Geen treffender en bevattelijker vergelijking dan het groote verschil tusschen harmoniumspel en dat eener piano.

De Harzer draagt zijne rollen gerekt voor, zoodat de toehoorder, zangkenner, den noodigen tijd vindt om over de hoe-danigheid en de waarde derzelve te oordeelen. De B. W. echter slaat of tokkelt en houdt zijne toonen of strophen, elk op zich zelf genomen, nooit zoolang aan.

Het groot verschil tusschen beiden brengt logischer wijze mede dat men ze niet in elkanders gezelschap noch nabije buurschap moet doen leven. Men houde ze (wij bedoelen de mannekens) zoo van elkander verwijderd dat de eene de andere niet hooren kan, opdat de eene den zang van den ander niet bederve.

Willen Harzerliefhebbers kruisingen beproeven dan nemen ze bij voorkeur W.S. poppen met Harzermannekens en bewaken de nateelt nauwkeurig en zorgvuldig enkele jaren achtereen.

Omgekeerd, W.S.-man met Harzerpop is meer aan te bevelen voor liefhebbers van W.S., die, om de 4 of 5 jaar nieuwe tonen of toeren in het lied hunner slaggers willen brengen, of die het *aanhouden* of *langer rekken* van het lied en zijne bestanddeelen willen bevorderen.

De tonen, toeren en strophen van het Waterslagerslied, evenals die van het Harzergezang worden benaamd met klank nabootsende woorden. Die liederen zijn verschillend van inleiding of aanvangstoer volgens de leerkerk, of beter volgens den leermeester.

De voornaamste na-oorlogsche stammen leiden hun lied in met een mooien metaalachtigen, ronden en gebogen knor, waarna zij een langen helderen *bollenden* of *klokkenden waterslag* brengen. Niet zelden is de waterslag zelf de aanvangstoer en wordt gevolgd van zuivere diepe en gerekte *woeten* en *staaltonen* op en afgaande. Verder komen in afwisselende volgorde *soeten*, *beltoeren*, *fluiten*, *fluitenrol* en *belrol* of *heulrol*. Niet alle subjecten brengen den heulrol.

Weer andere stammen vangen aan met eene soort schokkelchor, of wel, met een waterrol. Ongeacht de orde waarin de tonen en strophen gebracht worden, kunnen wij, — en wij volgen daarin het algemeen aangenomen scala der Belgische Kanarie-liefhebbers, de indeeling van de huidige zangtoeren vaststellen.

POSITIEVE TOEREN.

	punten	AANMERKING.
1 Klokkende W.S.	tot 7	
2 Bollende W.S.	5	a. Niet alle prijsvogels
3 Rollende W.S.	3	hebben <i>al</i> die positieve tonen,
4 Chor	3	de subjecten die van 10 tot 13
5 Knor of knar	3	waardetonen hebben, kunnen
6 Woeten	4	als prima zangers worden
7 Soeten	3	beschouwd.
8 Staaltonen	3	b. Meest alle vogels hebben
9 Tjonken	3	in hun lied <i>knor of knar</i> , <i>soeten</i> ,
10 Beltonen	3	<i>belrol</i> , <i>fluiten</i> , <i>fluitenrol</i> .
11 Belrol	3	c. Elke vogel heeft een
12 Fluiten	3	waardevol en een zwak lied. In
13 Fluitenrol	3	zijn zwak lied brengt hij liefst
14 Heulrol	4	neutrale of foutieve tonen. Dit
15 Tjoktonen	3	gezang brengt hij, als hij ver-
16 Lachtoer	3	moeid is of veel verontrust
17 Schokkel of schok-		wordt, b.v. de laatste dagen
kelchor	3	van eene prijskampweek.

- 18 Onvoorziene toon of toer tot 15 punten (overgelaten aan het onpartijdig oordeel van den Keurder).
- 19 Algemeene indruk tot 10 punten (idem tot eene herziening van dit oude scale zal hebben plaats gehad).

Over de neutrale of negatieve tonen.

De ophaal, naar gelang hij schoon, vergeeflijk, ofwel oorkwetsend is, wordt ten goede, ongeacht of ten kwade gerekend.

Dit is overgelaten aan het bevoegd oordeel van den keurmeester. Zoo is het ook met Snitter of Snetter, dat meestal met 1-3 punten wordt bestraft. Zware fouten worden bestraft met 3 tot 4 punten en die *tjap* brengen worden onverbiddeijk buiten prijskamp gesteld en van de andere vogels verwijderd. Vogels die geen waterslag brengen komen niet in aanmerking.

Het ligt niet in ons bestek hier elken der vermelde waarde-toeren afzonderlijk en omstandig te beschrijven.

Wie, lezer, echter nauwkeurig, phonetisch en muzikaal daarover wil ingelicht wezen, verwijzen wij naar:

„Die Gefiederte Welt,” Wochenschrift für Vögelliebhaber, Magdeburg Creutz'sche Verlagsbuchhandlung M. Kretschmann, Breiter Weg 156, van Heft, 40 tot en met 47, gaande van 30 October 1912 tot 21 November 1912, XLI jaargang: Der Belgische Waterslager und Sein Gezang, von W.KluhsWolgast.

Wij kunnen verzekeren dat voor Waterslagersliefhebbers en zangkenners dit zoo mooi stuk werk uiterst interessant is, vol lessen staat en vele wetenswaardigheden bevat.

Wij willen echter een en ander zeggen over de hoofdstrophen der onderscheidene Waterslagers. De W.S. is klokkend of bollend (borrelend.)

Loopend gelijk het aan het door elken kanarieliefhebber zoowel bekend geluid dat men bekomt wanneer men een ledig fonteintje (drinkfleschje) met den mond naar boven, in liggende houding in eenen emmer water dompelt, waardoor dan, tamelijk snel, (naar gevolg de ingenomen helling van het fleschje) luchtbellen uit het water opstijgen en aan de oppervlakte openbarsten. Is het tempo van dit geruisch sneller, omdat de luchtbelletjes elkander zeer vlug opvolgen, dan is het gelijk rollende water-

slag, doch zijn de aldus ontstane slagen langzaam, dan gelijk het wel aan klokkende W.S.

Loopende W.S. klinkt als loeloeloeloeloe, klokkende als gloeiegloeiegloeie, of bloeiebloeiebloeie, of woeiewoeiewoeie.

De meest klokkende, de schoonste onder de schoone, is zeer vol, langzaam, diep en zacht welluidend. Als aanvangselement ligt, b, bl... gl... of w, als grondklank *oe* en als uitgang van elke sylbe *ie*. De vogel die hem brengt, heeft daartoe zijn volle kracht diep in de borst aan te leggen, en galmt traag de slagen uit. Wat men ook poge om dezen toon phonetisch te beschrijven, 't is vruchteloze moeite. Geene pen is bij machte dit bekoorlijk geluid te beschrijven.

Kenmerkend zijn de prima zangers wier W.S strophen klimmend en dalend (gebogen) worden voorgedragen of die met rollende W. S. inzetten, toch bollende of loopende en daarmee in klokkende W.S. overgaan.

Rollende en loopende W.S. kan de vogel lang aanhouden en zet die strophen doorgaans 3-4-5 malen en meer in een lied om. Klokkende W.S. is doorgaans maar 5 tot 10 slagen lang en wordt ook niet zoo mild herhaald, door de puikste zangers 2-3 soms 4 maal in een lied.

Er worden dan ook vogels aangetroffen die de drie soorten van W. S. in een lied weten te harmonieeren en, zoo wij die aantreffen zijn het overjarige vogels van 2, 3, 4 jaar oud en meer, want in elke rui leeren de overjarige vogels nog wat nieuws bij. Is die nieuwe goed, zoo klimt de zanger in waarde, is het echter foutief of slecht, dan is hij, nog wel goed als kamerzanger doch heeft als leermeester uitgediend.

BEHANDELING.

De B.W.S. hoewel forsche vogels, zijn niet bestand tegen kille, vochtige lucht. Om ze gezond en sterk te houden late men ze verblijven in *tochtvrije* plaatsen, die niet aan plotselinge temperatuurveranderingen zijn blootgesteld zooals het overigens 't geval is voor alle in gevangenschap levende vogels, hoeft de mensch te zorgen voor reinheid, goede verluchting, en ver-

lichting en tevens voor gezond voedsel en frisschen gezonden drank.

De zangkooien behoeven wel niet alle eenvormig van hetzelfde type te wezen, doch behooren ten minste ruim genoeg te zijn opdat de vogels er ongehinderd in kunnen bewegen. Zie hier eene minima maat van een Waterslagers zangkooi: binnenwaarts lengte 30 cM., diepte 18 cM., hoogte 27 cM.

Zulk een kooi is gemaakt van dunne plankjes wit hout en slechts langs den voorkant gedeeltelijk met draad of tralies, zegge van op $2\frac{1}{2}$ a 3 cM. van het dakje tot op 10 cM. van den bodem. Tusschen den bodem en de draadversperring zijn twee plankjes van gelijke afmetingen aangebracht. Het bovenste van deze plankjes is in de zijwanden vastgewerkt. Hierin zitten de loodrechte ijzerdraadjes op 12 millimeters van elkander. Langs den bovenkant onder het dakje is eveneens een waterpaslopend plankje ingewerkt, waarin dan de draden, met de andere uiteinden vastzitten. Aan het onderste dezer twee vaste dwarslopende plankjes is een tweede beweegbaar plankje met twee scharnieren vastgehecht. Dit dient om er het zandschuifje en het zaadbakje langs in te schuiven of uit te halen.

In den zijwand rechts is een ingangsdeurtje (draaiend of schuivend) groot genoeg om eene manshand door te laten. Midden in den zijwand links eene opening van 3 op 3 cM., langs onder vlak en langs boven rond, om er het mondje van een fonteintje (drinkfleschje) door te steken. De opening is 10 cM. boven den bodem. Binnen in de kooi, is, op twee a drie cM. afstand van het fonteinmondje en wel ietwat lager, een zitstokje van een vinger dik geplaatst, opdat de vogel makkelijk bij zijn drinkwater zou kunnen. Midden in de kooi op 15 a 16 cM. afstand van het dak is een andere zitstok eveneens ter dikte van een mansvinger aangebracht.

Boven op het zaadbakje ligt een dun, van twee of drie cirkelronde gaten voorzien plankje, langs waar de vogel zijn voederzaad bereiken kan.

Broedkooien zijn net zoo ingericht als die der Harzers.

Van de zoogenaamde inzetkooien wordt, voor B.W. weinig gebruik gemaakt, de zangkooien, hiervóór beschreven, worden

als inzetkooien gebezigd door meest alle kweekers. Enkel de kweekers die op betrekkelijk groote schaal kweeken gebruiken eigenlijke inzetkooien wanneer de jonge vogels uit de leerkuoi worden genomen om hun zang individueel en in zijne bijzonderheden, te kunnen afluisteren. Dit geschiedt vanaf de tweede helft van December. Bedoelde inzetkooien zijn vooraan, links, rechts en boven open, of beter gezegd, getralied. De rug is een plankje op de gansche hoogte, links is het deurtje en rechts zijn de eet- en drinkglaasjes in metalen beugeltjes geplaatst. Binnen in elk kooitje zijn twee zitstokjes geplaatst, die vooraan op het dwarsplankje rusten en in den rug op 8 cM. hoogte, met een nageltje vastzitten. Beide zitstokjes liggen even hoog en op 11 cM. van elkander. Zijn de jonge mannetjes ingezet, dan worden zij in eene zangkast nevens en op elkander in rijen geplaatst, zorgende dat zij elkander niet zien kunnen.

Gedurende twee dagen laat men ze het volle daglicht genieten om hun nieuw verblijf te leeren kennen en er zich in te oriënteren. Vanaf den 3den dag wordt langzamerhand verdonkerd, hetzij met eene gordijn voor de kast aan te brengen, hetzij met uit gansch het vertrek, waarin zij leven geleidelijk het daglicht te weeren.

Dan kan de kweeker zijne vogels afluisteren zonder dat zij hem zien. Dadelijk begint dan de zifting; de zuivere veel belovenden, worden van de minder goeden afgezonderd en met den leermeester ergens op behoorlijken afstand geplaatst. Verder worden de middelmatige van de minderwaardigen gescheiden. Elken dag of 's avonds, na den arbeid, vertoeft de kweeker minstens een paar uren bij zijne jonge zangers om ze beter en beter te leeren kennen en ze te klasseeren.

VOEDING.

Daar de voeding van de B.W. vrijwel overeenstemt met die van de Harzervogels, hoeft daarover niet veel uitleg gegeven. Immers, het vakblad „Onze Gevleugelde Zangers” bevat elke week leerrijke artikelen over voeder, voederwijze, ziektenleer en geneesmiddelen.

Ziehier eene opsomming van de zaden en andere voedingsmiddelen aan B.W. te verstrekken volgens tijdstippen en omstandigheden:

1. *Zoet zomerraapzaad of wel sloorzaad* (colza), *bestendig*.
2. *Millet of wit- of glanszaad*, weinig aan de zangers, tenzij wanneer ze in broederij verblijven, dan geeft men veel meer dan raap- of sloorzaad.
3. *Gepelde haver*, havergort, Quakersoat, bestendig eene kleine hoeveelheid, tenzij in het broedseizoen, dan tamelijk veel.
4. *Salaadzaad* (latuwe) bestendig een weinig.
5. *Heul- of maanzaad* (blauw) in den kweektijd, en soms wat aan de mans die te driftig zitten.
6. *Hennep- of kempzaad*, enkel in den broedtijd.
7. *Negerzaad*, steeds een weinig bij het raapzaad gemengd.
8. *Brood*, (oudbakken of gedroogd en gemalen) beschuiten, gedurende het kweekseizoen.
9. *Eivoeder*, in den kweektijd, bestendig, aan de toekomstige broedpoppen vanaf December, vóór en gedurende de legdagen als krachtvoeder.
10. *Melk*, op brood of beschuit, aan jonge vogels die nauwelijks zelfstandig zijn, niet meer dan zij in een half uur kunnen verorberen.
11. Groenvoeder: kropsalaad (latuwe), leeuwentand, muur of moer (wittebloem) jong rapenloof of rubben, groenkool of savooi wordt enkel bij warme temperatuur gegeven.
12. Dierlijk voedsel: zoet spek altijd.
13. Sepia idem.
14. Vruchten, zoete appel, banaan, zoete peer, vijg (doorgesneden) mogen altijd verstrekt worden, doch liefst als de stem belemmerd is.

BEHANDELING TIJDENS HET BROEDSEIZOEN.

De broedkooien, behooren voorzien te wezen van dubbel zooveel nestkorfjes of nestbakjes, als er poppen worden ingezet, bovendien van het hoogst noodige aantal dikke zitstokken

waarop het klauwken van den vogel openligt en gemakkelijk steun heeft.

Men geeft elken man één of twee poppen, en sommige zeer kloeke mannen krijgen er ook wel drie.

De nestbakjes zijn zoo ingericht of opgehangen, dat de broedende vogels elkander niet kunnen zien en dat de zon niet rechtstreeks in de nesten kan schijnen.

Als nest-materiaal geeft men fijn, mager gras, dat op struik overwinterd heeft. Men vindt het op magere gronden, onder beuken, eiken en denneboomen. Dit gras wordt getrokken in genoegzame hoeveelheid, (naar behoefte), dan gewasschen en gedroogd. Vooraleer het in de broedkooi te leggen wordt het duchtig tusschen de handen gewreven, om het soepel te maken.

Vogels, tot het broeden bestemd, krijgen in de broedkooi veel witzaad, en wel in verhouding van 5 deelen op 1 deel raap- of sloorzaad.

De broedpoppen, die uitstekend gezond en vlug behooren te wezen, worden wel 3 à 4 maanden vóór het broedseizoen tot hunne zware, gewichtige taak voorbereid. Vooral in den ruitijd krijgen zij zaden van allereerste kwaliteit, sepia, een stuk zoet spek en eivoeder, dit meermalen in de week. Vanaf December tot den paringstijd vóór en gedurende de legdagen, immer eivoeder. De 1e, 2e, 3e en 4e-eieren worden 's morgens voor zeven uur uit het nest genomen en in zemelen of droog zand bewaard en elken dag omgekeerd. In de plaats van de afgenomen eieren legt men kunsteitjes, of knickers of marbollen. Den 5den dag legt men de afgenomen eieren terug in het nest en men laat de pop verder ongestoord broeden. Den 13den dag na dien komen de jongen tegelijk uit. Dan geeft men, de 4 eerste levensdagen der jongen, bijna uitsluitend eivoeder: $\frac{3}{4}$ hardgekookt ei op $\frac{1}{4}$ oudbakken brood of beschuit. Intusschen zorge men wel voor elken dag zeer zuiver drinkwater. De 4 volgende dagen wordt de verhouding eivoer gebracht op $\frac{1}{2}$ en vanaf den 9den dag bereidt men het voeder als volgt: Geraspt of gebrijzeld hard ei wordt gemengd met oudbakken wittebrood of beschuit en men werke het met de hand of met eene vork ter dege dooreen. Daaraan voegt men toe een weinig in het

water geweekt raapzaad dat vooraf is verlekt door een zeef of gedroogd met een handdoek, derwijze dat de zaadjes niet meer kleven. Vervolgens mengt men er een weinig gebroken hennepzaad, een of twee lepels havergort en een theelepeltje blauwmaanzaad en eenig witzaad bij. Vindt men dit aas wat te klammig zoo kan men dit verhelpen met er een handvol fijn gemalen gedroogd brood door te mengen. Alles moet natuurlijk van beste kwaliteit wezen.

Zulk aas dient men driemaal daags toe. Wat in het vaatwerk zou blijven, geve men aan de zelfstandige vogels buiten de broedkooi. In plaats van sepia kan men in voorbeschreven voeder telkens een snuifje tot stof gestampte eierschaal mengen.

Naarmate de jongen ouder worden, geve men meer geweekt raapzaad, wat meer havergort en gebroken hennepzaad en men vermindert het eigehalte tot op $\frac{1}{4}$.

Zijn de jongen zelfstandig, d. w. z. eene maand oud, dan zondere men ze van de ouders af, zóó dat zij nog door de traliën heen kunnen geaasd worden. Dit om te voorkomen dat de jongen in het nieuwe nest bij moeder kruipen en de eieren van het nieuwe broedsel bevuilen of kwetsen en om te beletten dat de oude vogels de veeren van de jongen uitplukken om er hun nest mee te bouwen.

Men zie goed toe of de jongen alleen hun voedsel nemen en men brenge ze niet plotseling maar geleidelijk, op zaad. Zij krijgen nog meermalen daags wat klein voer, weinig eivoer, resten (uit de broedkooien) gemengd met droog gemalen brood, wat gemalen witzaad gebroken hennepzaad en havergort in hun geweekt raapzaad.

Als de vogels 7 weken oud zijn eten zij ongeweekt raapzaad, zowel als de oude vogels, en voortaan blijve dit hun hoofdvoedsel.

Boven het hiervoor beschreven voedsel is het aan te bevelen twee of driemaal per week een stuk in goede melk gedoopte beschuit of witbrood te geven. Vóór men het toedient duwe men het overvloedige vocht er uit en bestrooie het met een weinig blauwmaanzaad en wat droog gemalen wittebrood. Hiervan geve men niet meer dan de vogels in een $\frac{1}{2}$ uur kunnen verorberen.

Op warme dagen of bij warme temperatuur geve men ook wat groenvoer, doch niet te overvloedig want, gebruiken zij er wat veel van dan ontstellen de spijsverteringsorganen, en volgt buikloop, wat erge gevolgen kan hebben.

Witloof wordt toegediend aan vogels die te driftig zitten, als men wenscht hen wat kalmer en rustiger te maken.

ZANG AANLEEREN.

Het doelmatig aanleeren speelt een hoofdrol bij de B. W. Men kan hierbij twee welbepaalde methoden volgen.

Als men een of meer goede voorzangers ter beschikking heeft, kan men de jonge mannekens, twaalf à vijftien per leermeester, in diens onmiddellijke nabijheid brengen, zoo vroeg mogelijk, al ware het reeds van als de jongen nog in het nest liggen, en men late ze er bestendig bij.

Indien de leerlingen van echt goed Waterslagersras zijn, dan leeren zij den zang van hunnen leermeester af.

Alle andere zang, gepiep, getjilp of geschreeuw van andere vogels, wordt zorgvuldig geweerd.

De *leerkooi*, moet ruim wezen, doch zoo ingericht dat het geluid van 's leermeesters zang niet verloren ga in de ruimte. Zij moet langs alle zijden afgesloten zijn, 't zij met eene metalen plaat, (zink of plaatijzer) houten beschoot of glad pleisterwerk. Het licht komt binnen langs een glazen deurtje. Dit moet zoo gemaakt wezen dat men, met doek of papier het licht kan verminderen naar behoefte. De lucht moet bestendig ververscht worden langs een band traliewerk of vluchtdraad, onder in de wanden of onder aan het glazen deurtje. Deze verluchtingsreepel hoeft niet hooger dan 5 of 6 cM. te wezen.

Op die wijze, ingericht is er een goede *galm* in de zangkooi, wat men beproeven kan met er zelf in te spreken of te fluiten.

Eene goede zangkast is langer dan ze breed is en wordt hoog genoeg gemaakt om het gewenschte *acoustiek* te bekomen.

Gedurende de eerste rui (kleine rui) leeren de jonge vogels bet beste.

Daarom is het verkieselijkst ('t is zelfs noodzakelijk) in die periode den leermeester, op vollen zang, bij hen te laten, en wel tot zoolang hunne zangstudiën voltrokken zijn, d.i. van Kerstmis tot einde Januari, en voor de jonge broedsels wel tot Vastenavond.

TWEEDE LEERWIJZE.

Van zoodra de jonge vogels zelfstandig zijn, brenge men ze ergens op eene plaats, waar ze geen zang van de oude vogels, noch welk ander gezang ook meer hooren. Als na de rui van den voor hen bestenden voorzangers deze weer op vollen zang komt, brenge men hem bij de jonge mannekens, hoe vroeger hoe beter, en liever in de 2e helft van Augustus dan in September. Het gebeurt echter zoo vaak dat de voorzanger eerst in November of December op zang komt en dan is het wel te laat voor de vogels der eerste broedsels, aangezien op dat tijdstip hun gezang reeds te ver ontwikkeld is om nog veel van 's voorzangers lied af te leeren. Vergeten wij niet dat de jongen der eerste broedsels eene goede hulp bieden kunnen bij de jongen der latere broedsels. B.v. treft het toeval dat de meest gevorderde jonge vogels het gewenschte gezang hebben, dan dienen die tot leermeesters hunner oningevorderde kameraadjes.

De zang der jonge vogels in de leerkooi moet nauwgezet worden beluisterd en de vogels die storende zangfouten brengen onverwijld afgevangen en van de andere verwijderd. Blijkt de zangfout nog te verhelpen, dan kan de kweeker zulke foutenvogels ergens in eene verdonkerde kooi plaatsen, hen het zingen beletten, (in zeer verdonkerde kooi zonder zitstokken) om hen te verplichten van in dit soort tuchthuisje den zang der betere kameraden, onder leiding van den magister af te luisteren, opdat zij aan hunne eigene zangfouten verzaken, en ook goed zingen.

Men late de studeerende vogels zoolang bij de leermeesters, tot zij zangvast zijn. Vanaf Kerstmis kan men beginnen met het opkooien der jonge vogels, 't zij in inzet- 't zij in zangkooien, om ze daarin nauwkeurig te beluisteren, hun lied te bestudeeren,

te ontleden, te vergelijken, te keuren en volgens hunne zangwaarde te rangschikken.

De kweeker onderzoekt niet al te veel zangers ineens. Indien hij ze bij groepen van 6 tot 8 aan een examen onderwerpt heeft hij het meeste kans ze nauwkeurig te leeren kennen. Wil hij zijn onderzoek doen op een te talrijke groep, dan wordt hij wellicht overmand en zijne kans om de jonge zangers fijn te leeren kennen vermindert in evenredigheid van het aantal onderzochte vogels.

De puike, de prima zangers worden steeds afgezonderd van de andere van mindere klas gehouden. Zij zijn bestemd om het ras en het edele lied der B. W. in de naaste en verdere toekomst, te verfijnen immer beter, immer schooner, onophoudelijk strevend naar de volmaaktheid, voor zooveel zij in W. S. zang kan worden bereikt.

Om te sluiten zij nog aangehaald dat onze B. W. inderdaad dichter bij den natuurvogel staat dan zijn broeder, de Harzer, en, dat de B. W. geen muziek-automaat is, die immer dezelfde tonen in dezelfde orde voordraagt, doch zijne veeltallige, kristalheldere strophen afwisselend uitgalmt.

Waterslagersliefhebbers, zich de les der ondervinding ten nutte makend, leerden inzien dat het kanarielied niet wezen mag als een artikel der grillige mode. Artikel dat volgens het humeur of de berekeningen der toonaangevende industrieelen, van vorm, snede of kleur moet veranderen, wil de mode voor hen eene bron van inkomsten worden. Daarom houden wij logisch vast aan het positieve, natuurlijke schoone, vinden heden schoon wat zij gister mooi vonden, trachten evenwel immer naar nog schooner nog mooier, doch verwerpen de grillige nieuwsgenheid en de slaafscheid der „conventie”.

Wat mooi is, is mooi omdat het mooi is, doch niet omdat Piet of Jan het mooi noemen met het inzicht er voordeel uit te trekken ten nadeele hunner mededingers.

JULI 1922.

B. PELEMAN,
Borgerhout (Antwerpen).

